

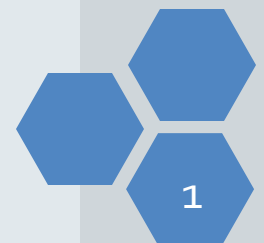
Bộ môn Công nghệ phần mềm
Khoa Công nghệ thông tin
Trường Đại học Khoa học Tự nhiên

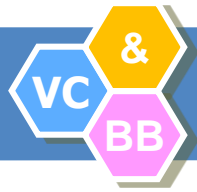
KỸ THUẬT LẬP TRÌNH

ThS. Đặng Bình Phương
dbphuong@fit.hcmus.edu.vn

DỮ LIỆU KIỂU CON TRỎ (CƠ BẢN)

Nội dung

1

Khái niệm và cách sử dụng

2

Các cách truyền đối số cho hàm

3

Con trỏ và mảng một chiều

4

Con trỏ và cấu trúc

Kiến trúc máy tính

❖ Bộ nhớ máy tính

- Bộ nhớ RAM chứa rất **nhiều ô nhớ**, mỗi ô nhớ có **kích thước 1 byte**.
- RAM dùng để chứa **một phần hệ điều hành, các lệnh chương trình, các dữ liệu...**
- Mỗi ô nhớ có **địa chỉ duy nhất** và địa chỉ này được **đánh số từ 0** trở đi.
- Ví dụ
 - RAM **512MB** được đánh địa chỉ từ **0** đến **$2^{29} - 1$**
 - RAM **2GB** được đánh địa chỉ từ **0** đến **$2^{31} - 1$**

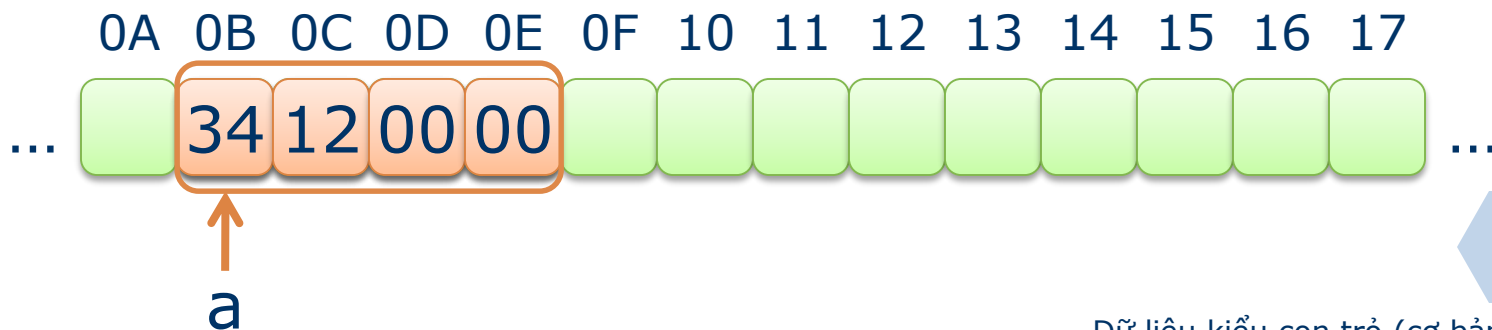

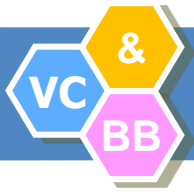
Khai báo biến trong C

❖ Quy trình xử lý của trình biên dịch

- Dành riêng một vùng nhớ với địa chỉ duy nhất để lưu biến đó.
- Liên kết địa chỉ ô nhớ đó với tên biến.
- Khi gọi tên biến, nó sẽ truy xuất tự động đến ô nhớ đã liên kết với tên biến.

❖ Ví dụ: `int a = 0x1234;` // Giả sử địa chỉ 0x0B

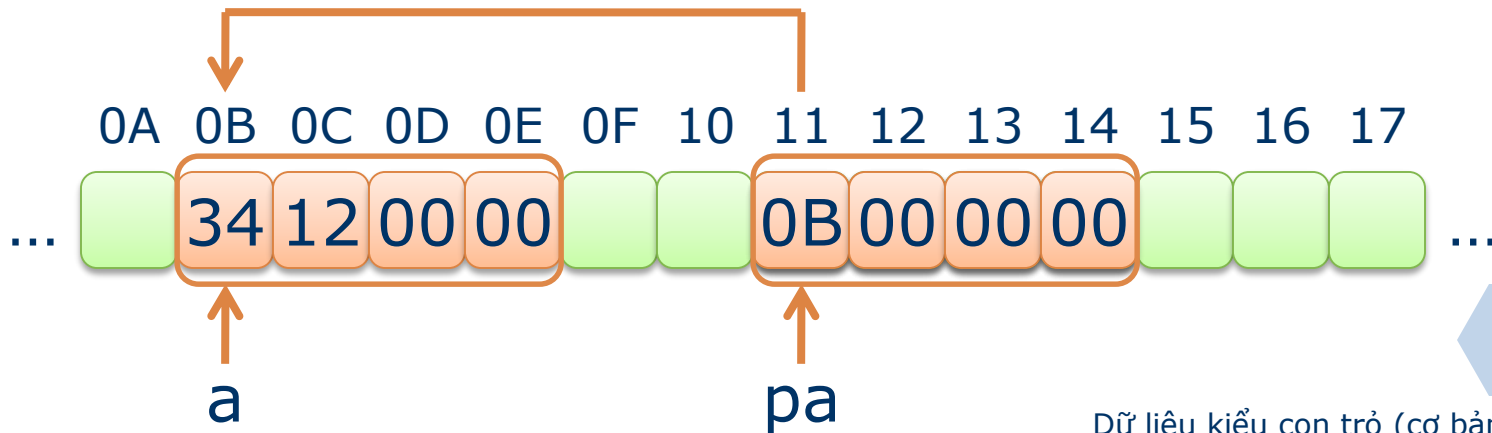

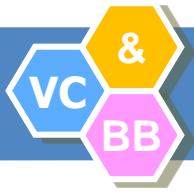

Khái niệm con trỏ

❖ Khái niệm

- Địa chỉ của biến là một con số.
- Ta có thể tạo **biến khác để lưu địa chỉ của biến này** → Con trỏ.

Khai báo con trỏ

❖ Khai báo

- Giống như mọi biến khác, biến con trỏ muốn sử dụng cũng cần phải được khai báo

```
<kiểu dữ liệu> * <tên biến con trỏ>;
```

❖ Ví dụ

```
char *ch1, *ch2;  
int *p1, p2;
```

- **ch1** và **ch2** là biến con trỏ, trỏ tới vùng nhớ kiểu char (1 byte).
- **p1** là biến con trỏ, trỏ tới vùng nhớ kiểu int (4 bytes) còn **p2** là biến kiểu int bình thường.

Khai báo con trỏ

❖ Sử dụng từ khóa typedef

```
typedef <kiểu dữ liệu> *<tên kiểu con trỏ>;
```

```
<tên kiểu con trỏ> <tên biến con trỏ>;
```

❖ Ví dụ

```
typedef int *pint;
```

```
int *p1;
```

```
pint p2, p3;
```

❖ Lưu ý khi khai báo kiểu dữ liệu mới

- Giảm bối rối khi mới tiếp xúc với con trỏ.
- Nhưng dễ nhầm lẫn với biến thường.

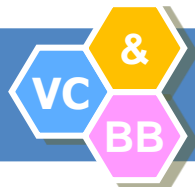
Con trỏ NULL

❖ Khái niệm

- Con trỏ **NULL** là con trỏ không trỏ và đâu cả.
- Khác với con trỏ chưa được khởi tạo.

```
int n;  
int *p1 = &n;  
int *p2;    // unreferenced local variable  
int *p3 = NULL;
```


Khởi tạo kiểu con trỏ

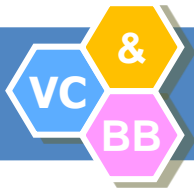
❖ Khởi tạo

- Khi mới khai báo, biến con trỏ được **đặt ở địa chỉ nào đó** (không biết trước).
 - chứa **giá trị không xác định**
 - **trỏ đến vùng nhớ không biết trước.**
- Đặt địa chỉ của biến vào con trỏ (toán tử **&**)

`<tên biến con trỏ> = &<tên biến>;`

❖ Ví dụ

```
int a, b;  
int *pa = &a, *pb;  
pb = &b;
```

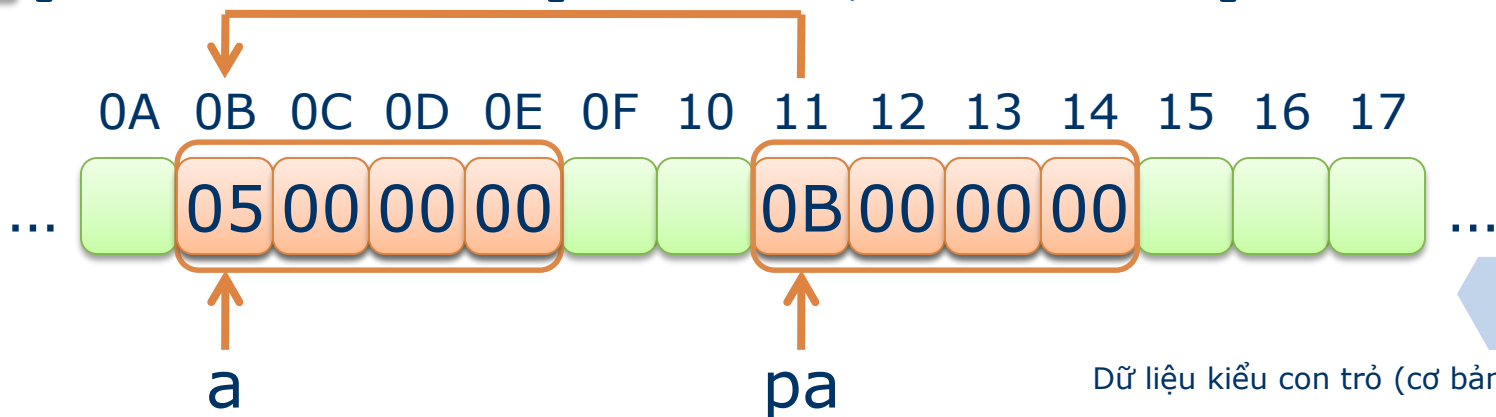

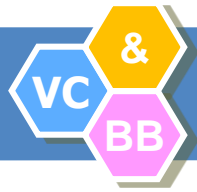
Sử dụng con trỏ

- ❖ Truy xuất đến ô nhớ mà con trỏ trỏ đến
 - Con trỏ chứa **một số nguyên chỉ địa chỉ**.
 - Vùng nhớ mà nó trỏ đến, sử dụng toán tử *****.

❖ Ví dụ

```
int a = 5, *pa = &a;  
printf("%d\n", pa); // Giá trị biến pa  
printf("%d\n", *pa); // Giá trị vùng nhớ pa trỏ đến  
printf("%d\n", &pa); // Địa chỉ biến pa
```


Kích thước của con trỏ

❖ Kích thước của con trỏ

```
char *p1;  
int *p2;  
float *p3;  
double *p4;
```

...

- Con trỏ **chỉ lưu địa chỉ** nên kích thước của mọi con trỏ là như nhau:
 - Môi trường MD-DOS (**16 bit**): **2** bytes (64KB)
 - Môi trường Windows (**32 bit**): **4** bytes (4GB)

Các cách truyền dữ liệu

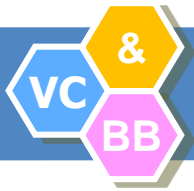
❖ Truyền giá trị (tham trị)

```
#include <stdio.h>

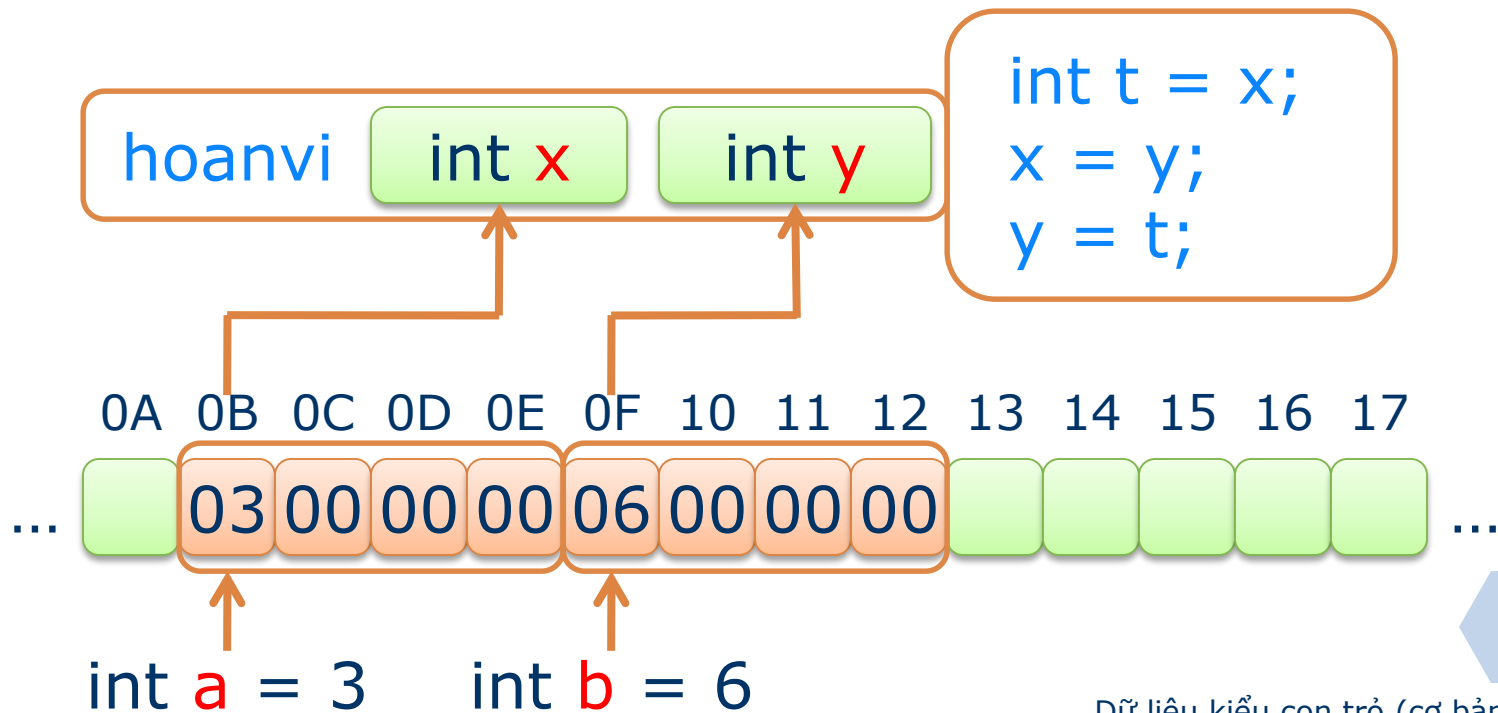
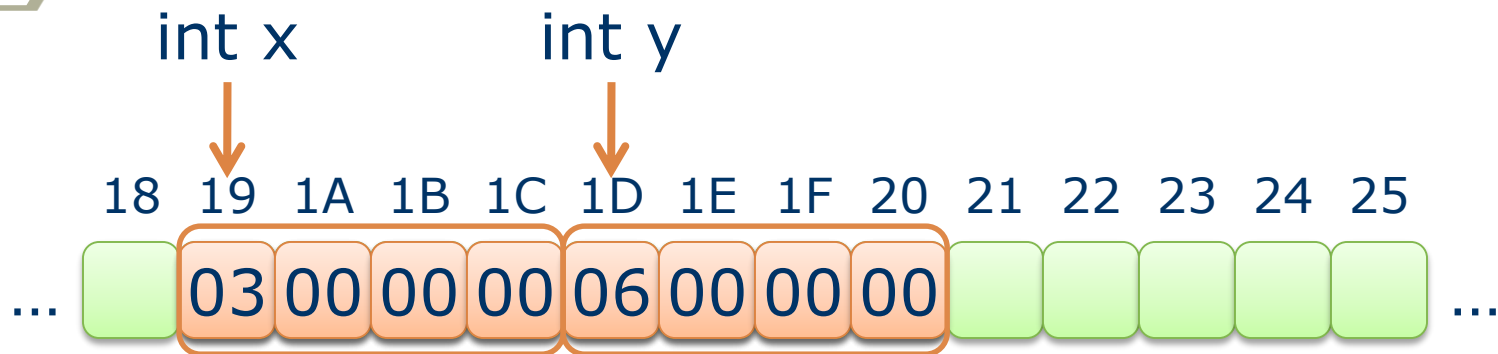
void hoanvi(int x, int y);

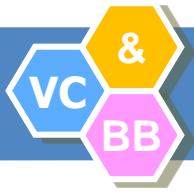
void main()
{
    int a = 3; b = 6;
    hoanvi(a, b);
    printf("a = %d, b = %d", a, b);
}

void hoanvi(int x, int y)
{
    int t = x; x = y; y = t;
}
```


Truyền giá trị (tham trị)

Các cách truyền đối số

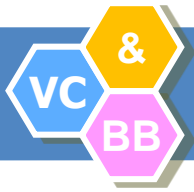
❖ Truyền địa chỉ (con trỏ)

```
#include <stdio.h>

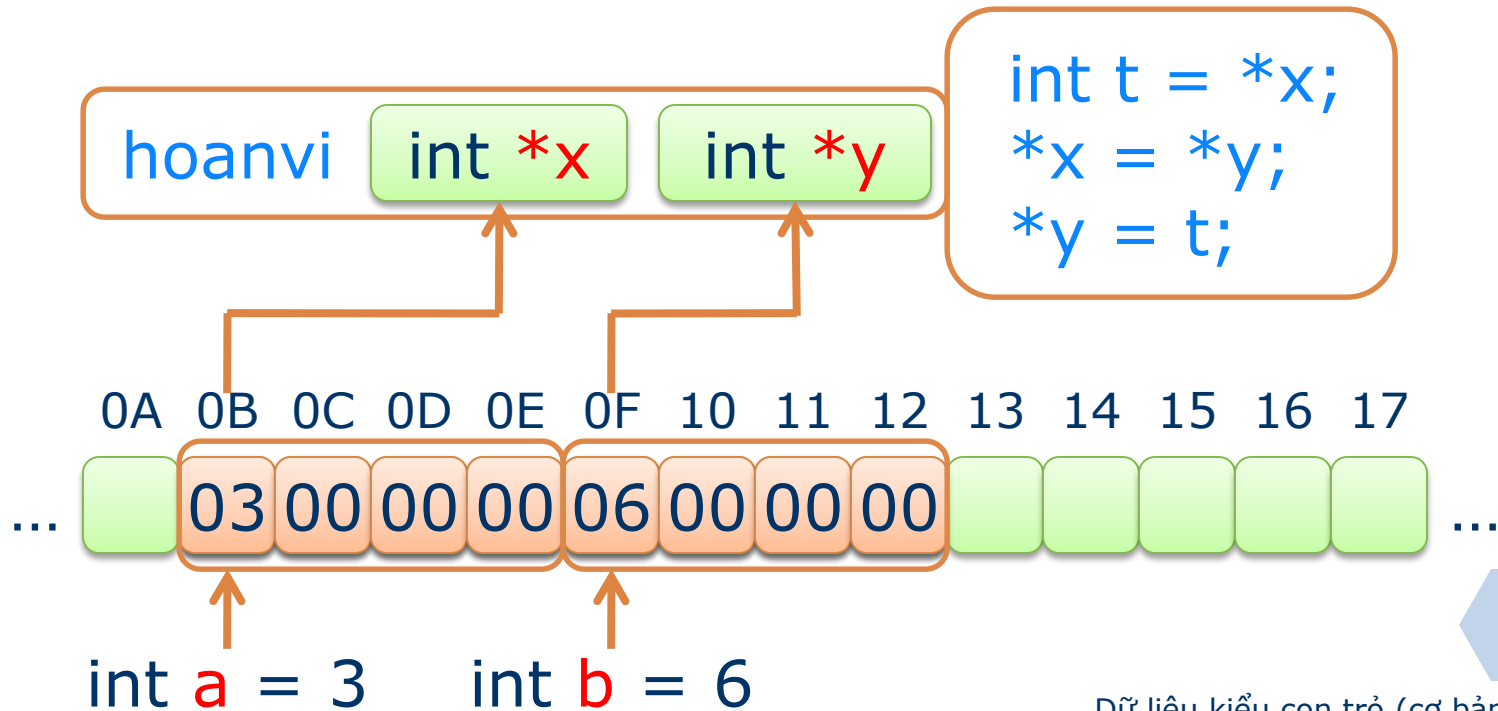
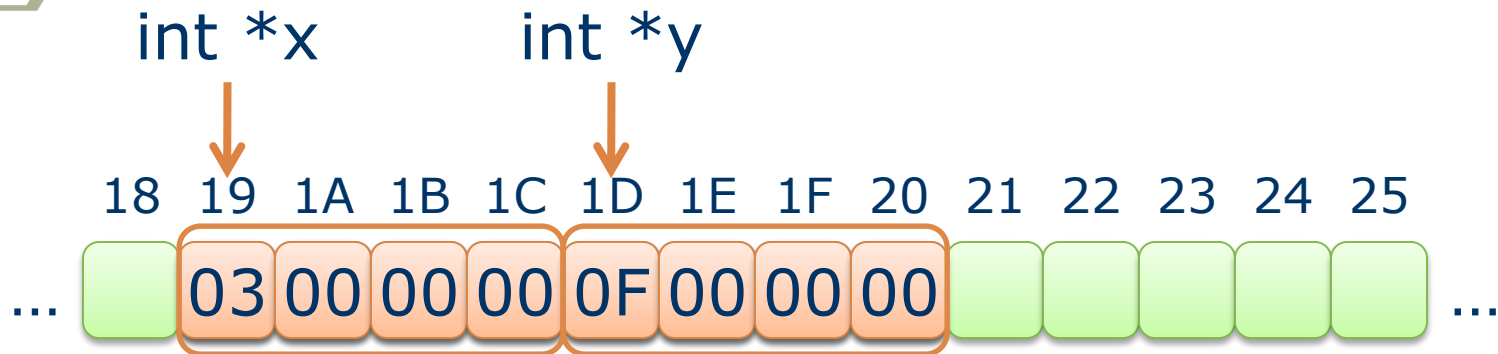
void hoanvi(int *x, int *y);

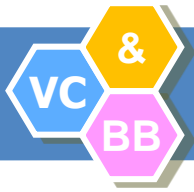
void main()
{
    int a = 3; b = 6;
    hoanvi(&a, &b);
    printf("a = %d, b = %d", a, b);
}

void hoanvi(int *x, int *y)
{
    int t = *x; *x = *y; *y = t;
}
```


Truyền địa chỉ (con trỏ)

Các cách truyền đối số

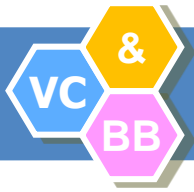
❖ Truyền tham chiếu (C++)

```
#include <stdio.h>

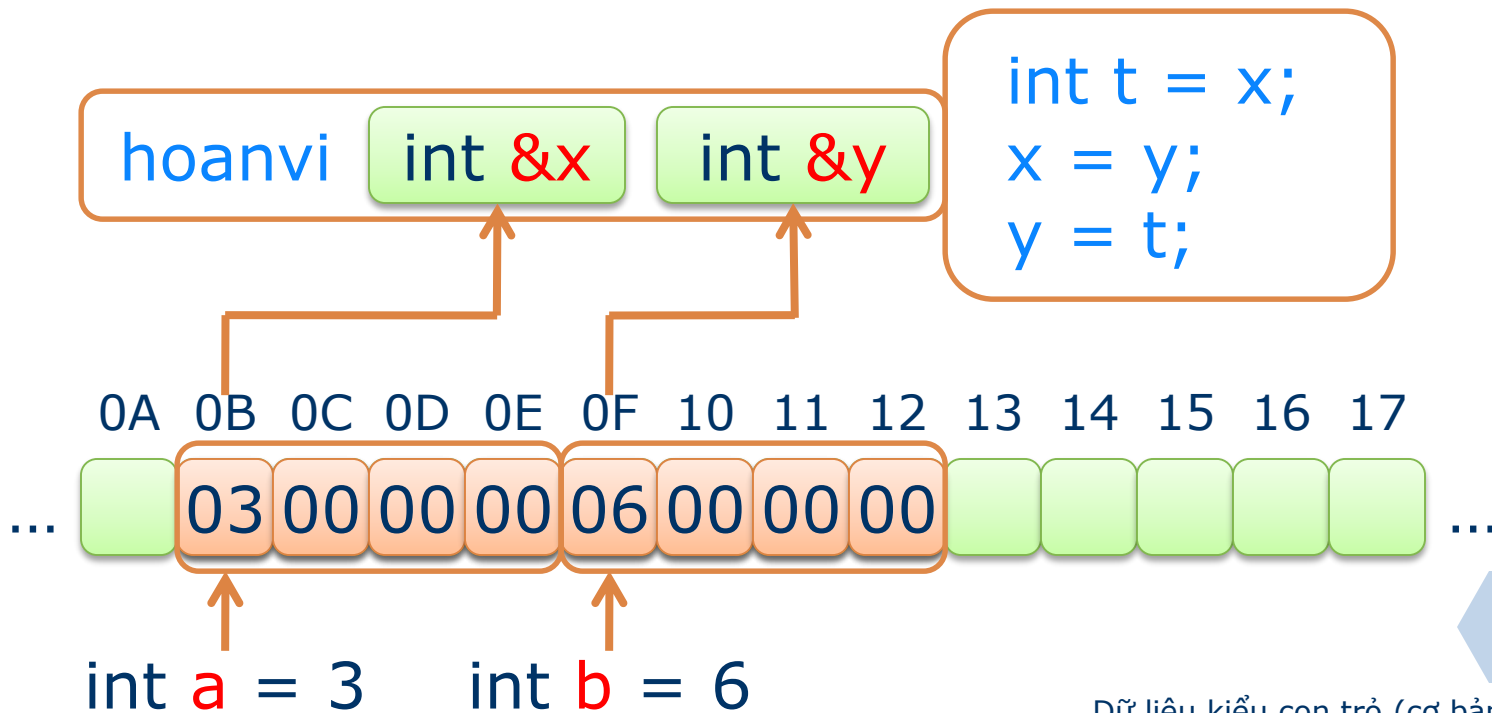
void hoanvi(int &x, int &y);

void main()
{
    int a = 3; b = 6;
    hoanvi(a, b);
    printf("a = %d, b = %d", a, b);
}

void hoanvi(int &x, int &y)
{
    int t = x; x = y; y = t;
}
```

Truyền tham chiếu (C++)

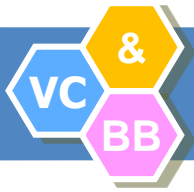

Một số lưu ý

❖ Một số lưu ý

- Con trỏ là khái niệm quan trọng và khó nhất trong C. Mức độ thành thạo C được đánh giá qua mức độ sử dụng con trỏ.
- Nhớ rõ quy tắc sau, ví dụ `int a, *pa = &a;`
 - `*pa` và `a` đều chỉ **nội dung** của biến `a`.
 - `pa` và `&a` đều chỉ **địa chỉ** của biến `a`.
- **Không nên** sử dụng con trỏ khi chưa được khởi tạo. Kết quả sẽ không lường trước được.

```
int *pa; *pa = 1904; // !!!
```


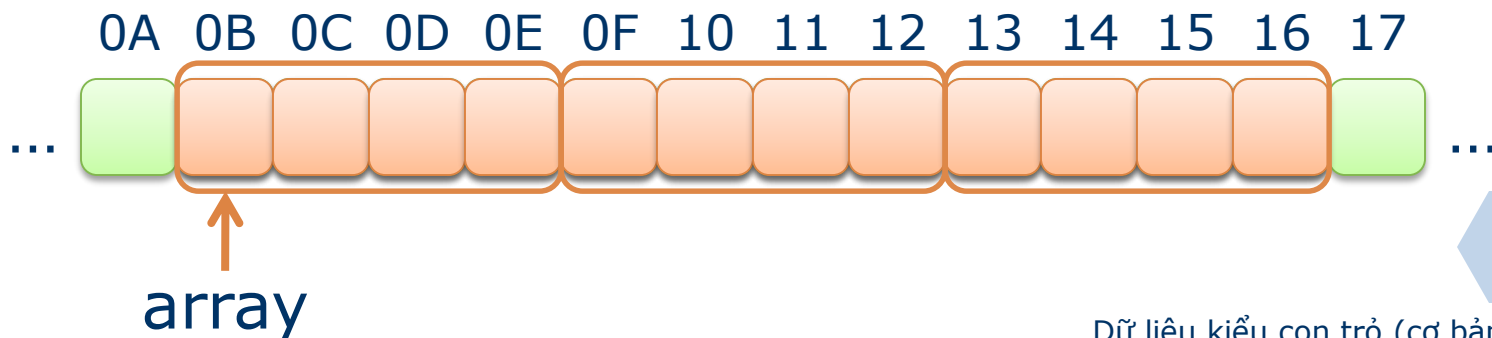
Con trỏ và mảng một chiều

❖ Mảng một chiều

```
int array[3];
```

- Tên mảng array là một **hằng con trỏ**
→ **không thể thay đổi** giá trị của hằng này.
- Giá trị của array là địa chỉ phần tử đầu tiên của mảng

→ **array == &array[0]**

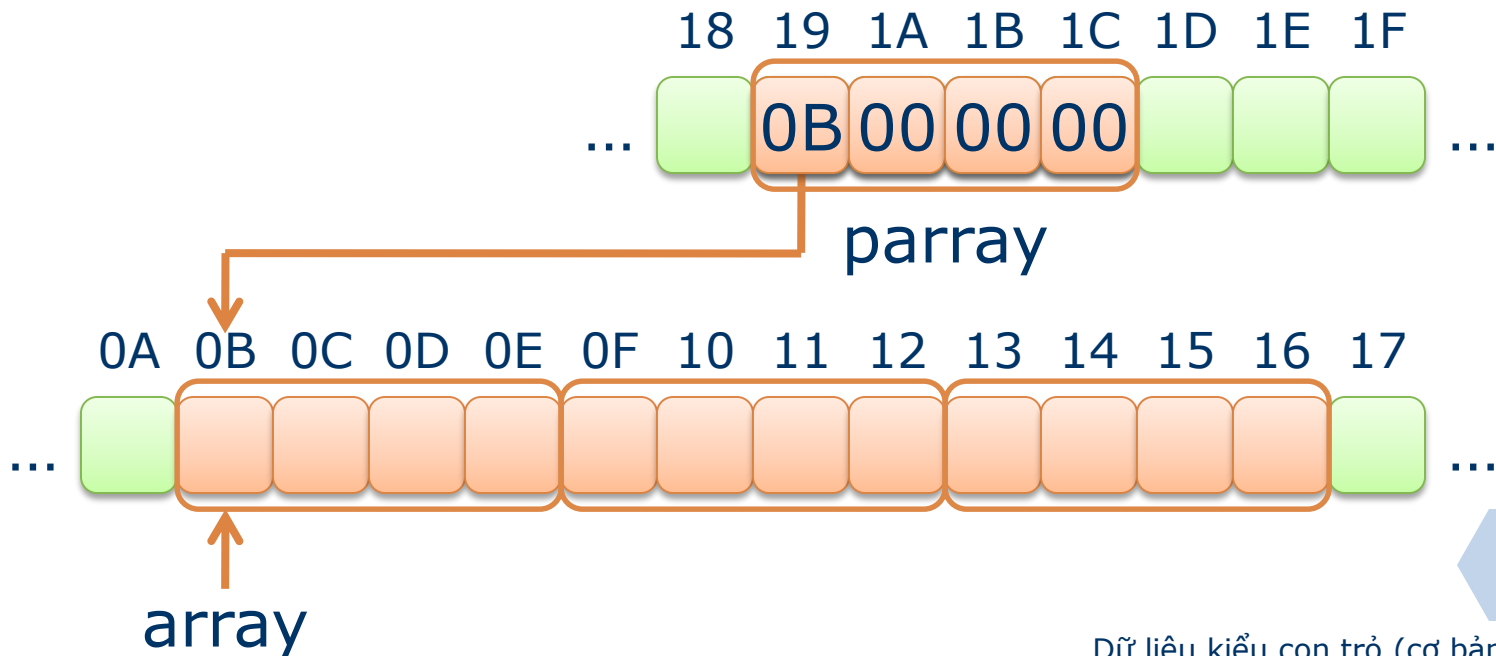

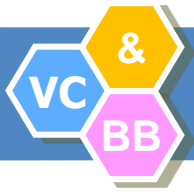
❖ Con trỏ đến mảng một chiều

```
int array[3], *parray;
```

```
parray = array;           // Cách 1
```

```
parray = &array[0];      // Cách 2
```

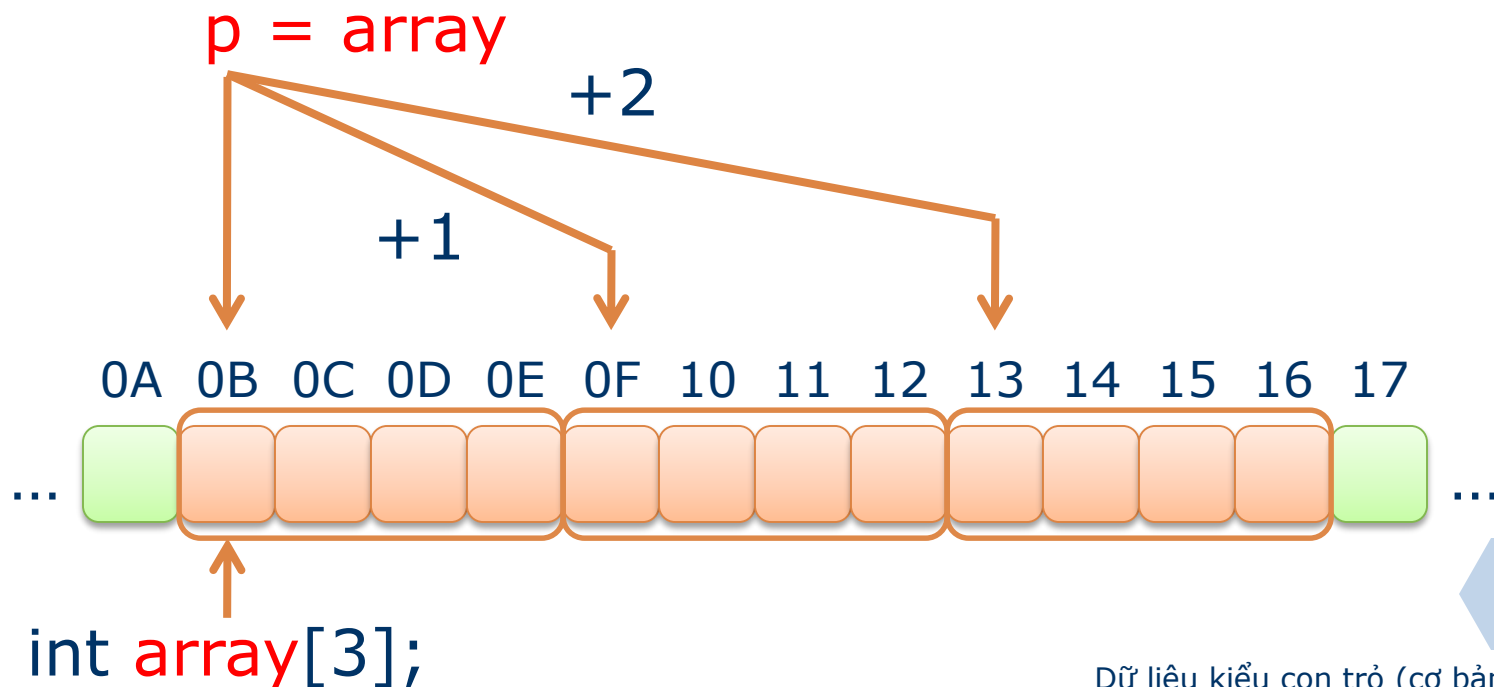

Phép toán số học trên con trỏ

❖ Phép cộng (tăng)

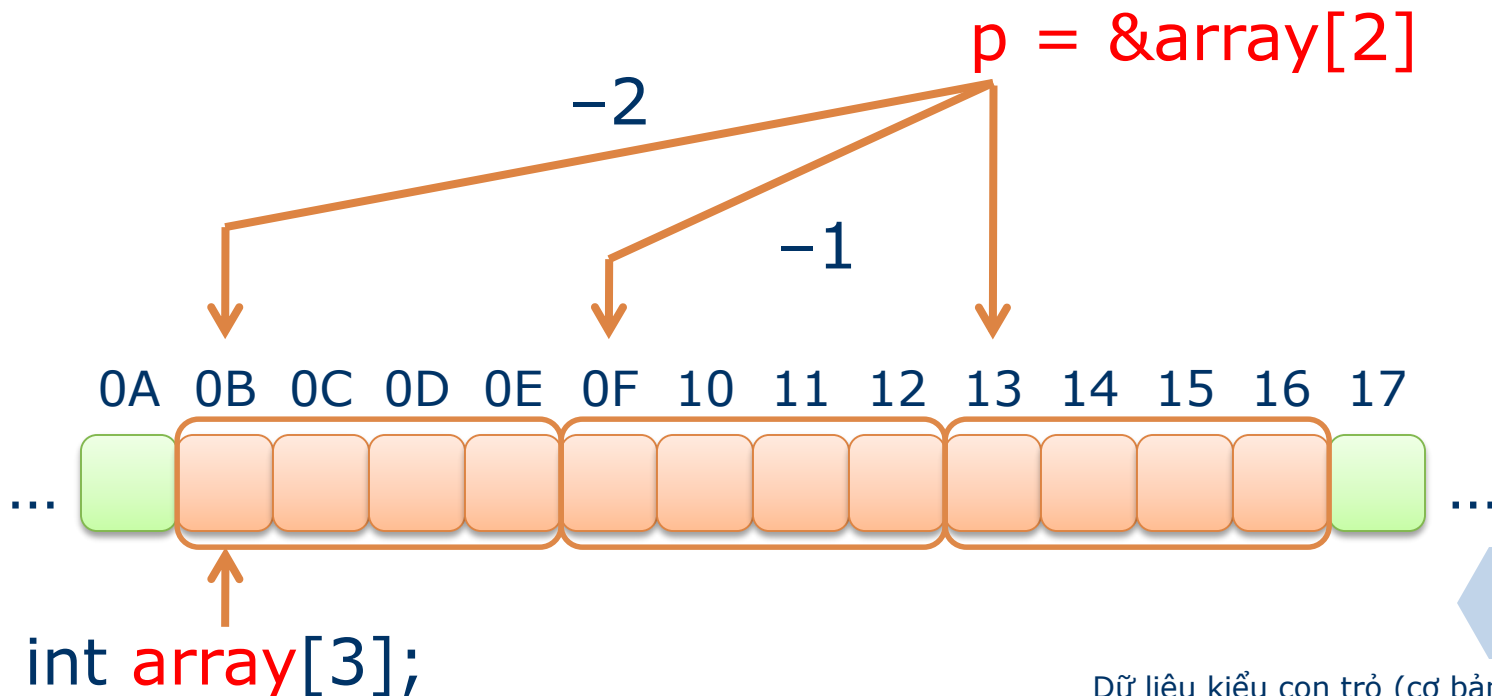
- $+ n \Leftrightarrow + n * \text{sizeof}(<\text{kiểu dữ liệu}>)$
- Có thể sử dụng toán tử gộp $+=$ hoặc $++$

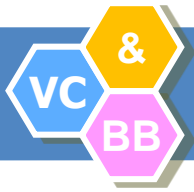

Phép toán số học trên con trỏ

❖ Phép trừ (giảm)

- $-n \Leftrightarrow -n * \text{sizeof}(<\text{kiểu dữ liệu}>)$
- Có thể sử dụng toán tử gộp $--$ hoặc $--$

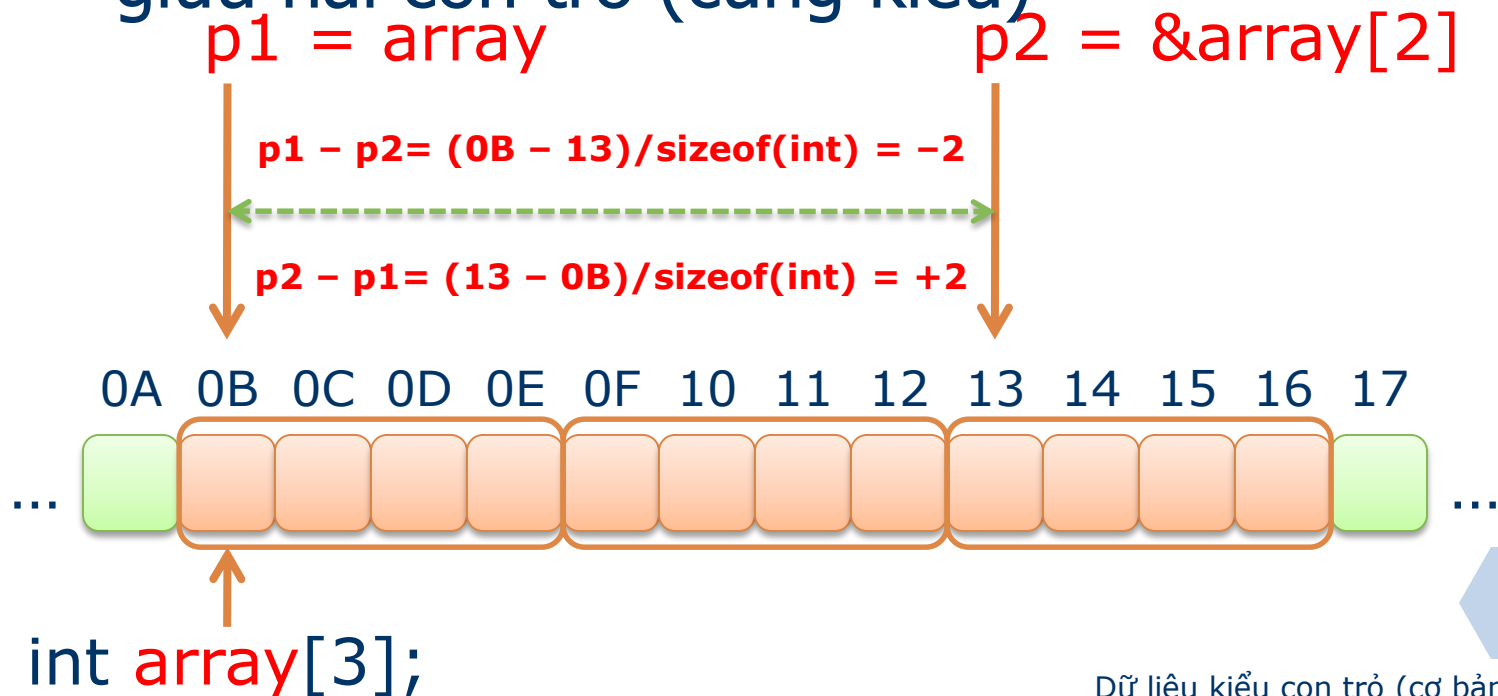

Phép toán số học trên con trỏ

❖ Phép toán tính khoảng cách giữa 2 con trỏ

- **<kiểu dữ liệu> *p1, *p2;**
- p1 – p2 cho ta khoảng cách (theo số phần tử) giữa hai con trỏ (cùng kiểu)

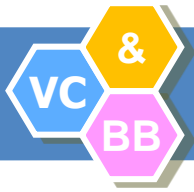

Phép toán số học trên con trỏ

❖ Các phép toán khác

- Phép so sánh: So sánh địa chỉ giữa hai con trỏ (thứ tự ô nhớ)
 - $==$ $!=$
 - $>$ $>=$
 - $<$ $<=$
- Không thể thực hiện các phép toán: $*$ / $\%$

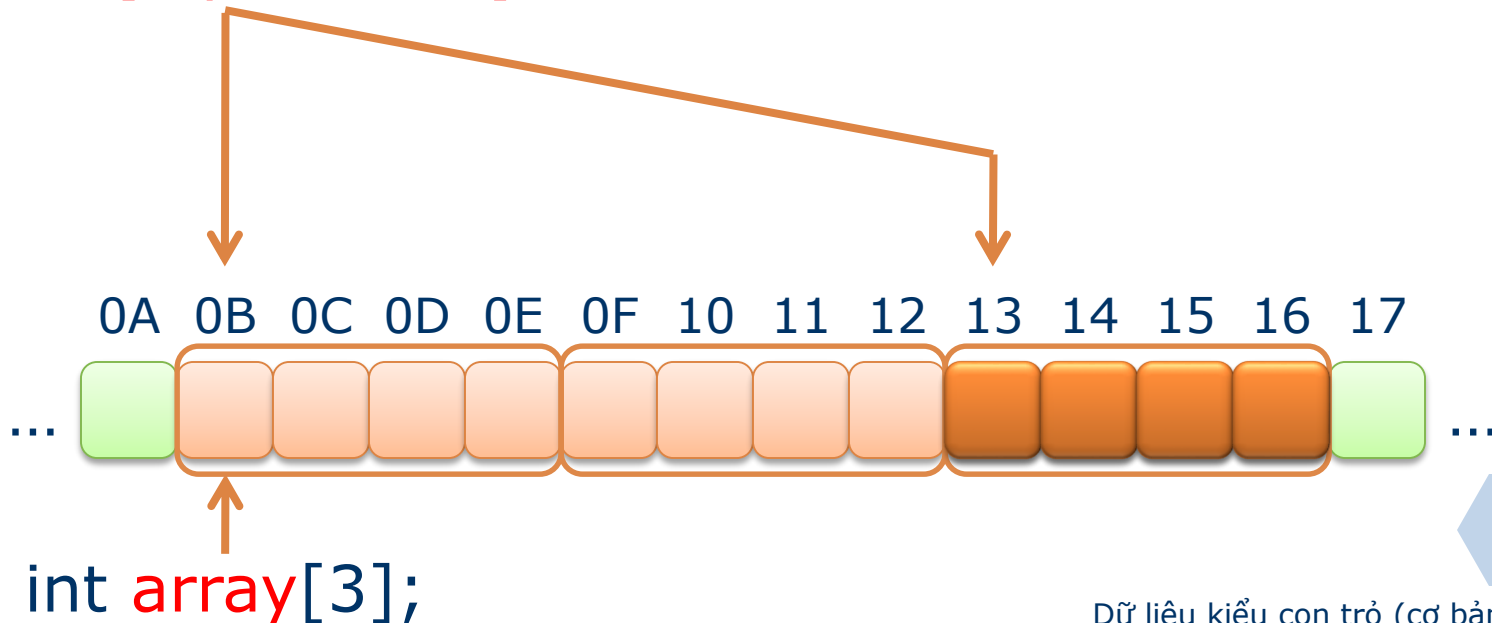

Con trỏ và mảng một chiều

❖ Truy xuất đến phần tử thứ n của mảng

- `int array[3], n = 2, *p = array;`
- `→ array[n] == p[n] == *(p + n)`

`* (p + 2)`

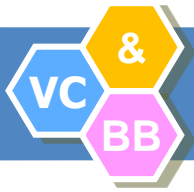
Con trỏ và mảng một chiều

❖ Ví dụ nhập mảng

```
void main()
{
    int a[10], n = 10, *pa;
    pa = a;      // hoặc pa = &a[0];

    for (int i = 0; i < n; i++)
        scanf("%d", &a[i]);
        scanf("%d", &pa[i]);
        scanf("%d", a + i);
        scanf("%d", pa + i);
        scanf("%d", a++);
        scanf("%d", pa++);
}
```

➔ $\&a[i] \Leftrightarrow (a + i) \Leftrightarrow (pa + i) \Leftrightarrow \&pa[i]$

Con trỏ và mảng một chiều

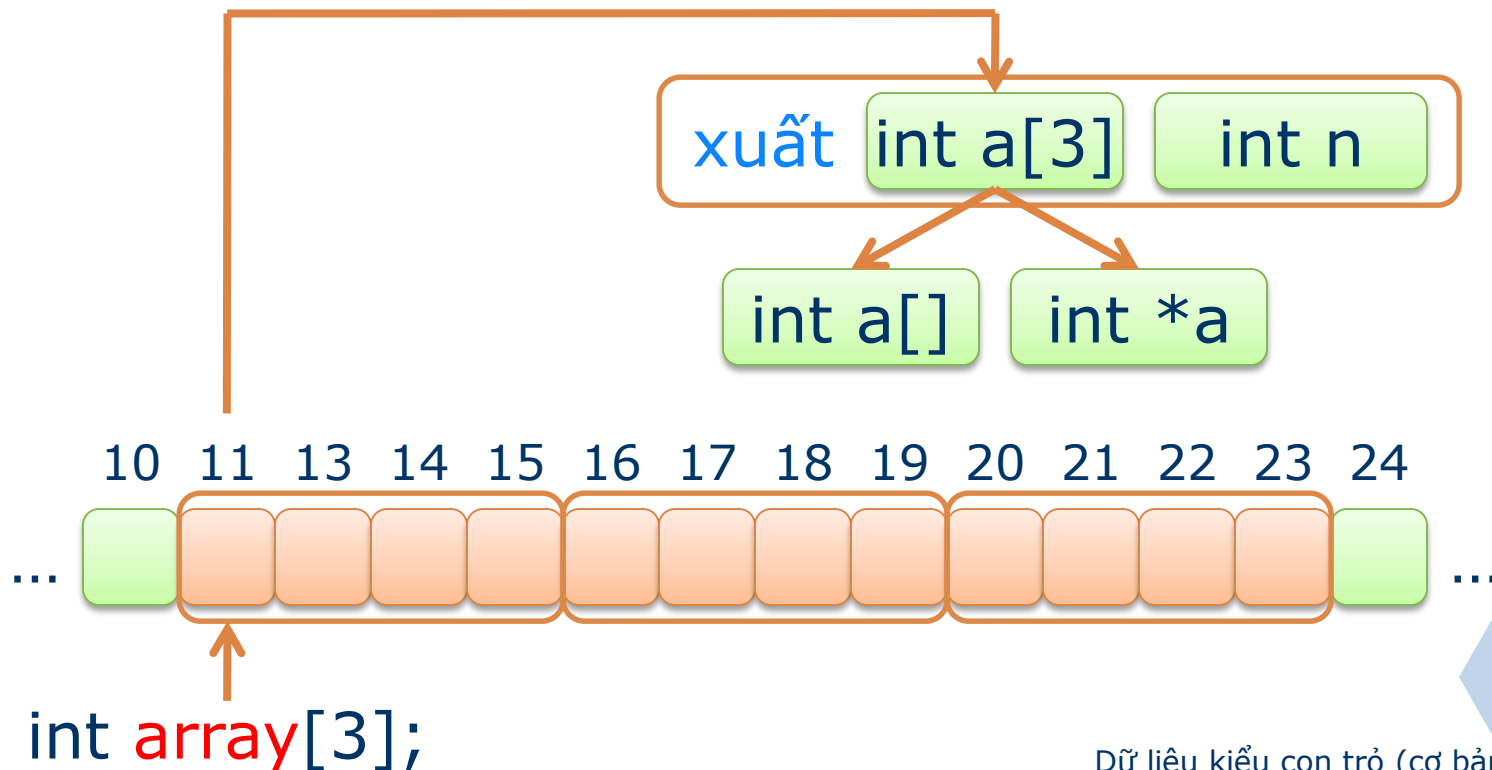
❖ Ví dụ xuất mảng

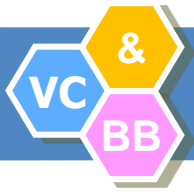
```
void main()
{
    int a[10], n = 10, *pa;
    pa = a;      // hoặc pa = &a[0];
    ...
    for (int i = 0; i < n; i++)
        printf("%d", a[i]);
        printf("%d", pa[i]);
        printf("%d", *(a + i));
        printf("%d", *(pa + i));
        printf("%d", *(a++));
        printf("%d", *(pa++));
}
➔ a[i] ⇔ *(a + i) ⇔ *(pa + i) ⇔ pa[i]
```

Truyền mảng 1 chiều cho hàm

❖ Chú ý!

- Mảng một chiều truyền cho hàm là **địa chỉ của phần tử đầu tiên** chứ không phải toàn mảng.

Đổi số mảng truyền cho hàm

❖ Ví dụ

```
void xuat(int a[10], int n)
{
    for (int i = 0; i < n; i++)
        printf("%d", *(a++));    // OK
}

void main()
{
    int a[10], n = 10;

    for (int i = 0; i < n; i++)
        printf("%d", *(a++));    // Lỗi
}
```

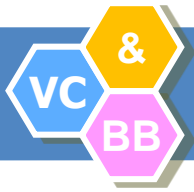
➔ Đổi số mảng truyền cho hàm **không phải hằng con trỏ**.

Con trỏ và mảng một chiều

❖ Lưu ý

- **Không** thực hiện các phép toán *****, **/**, **%**.
- Tăng/giảm con trỏ n đơn vị có nghĩa là tăng/giảm giá trị của nó **$n * \text{sizeof}(<\text{kiểu dữ liệu mà nó trỏ đến}>)$** (bytes)
- **Không thể** tăng/giảm biến mảng (con trỏ hằng). Hãy gán một con trỏ đến địa chỉ đầu của mảng và tăng/giảm con trỏ đó.
- Đối số mảng một chiều truyền cho hàm là địa chỉ phần tử đầu tiên của mảng.

Con trỏ và cấu trúc

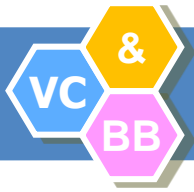
❖ Truy xuất bằng 2 cách

<tên biến con trỏ cấu trúc>-><tên thành phần>
(*<tên biến con trỏ cấu trúc>).<tên thành phần>

❖ Ví dụ

```
typedef struct
{
    int tu, mau;
} PHANSO;
PHANSO ps1, *ps2 = &ps1; // ps2 là con trỏ

ps1.tu = 1; ps1.mau = 2;
ps2->tu = 1; ps2->mau = 2;
⇔ (*ps2).tu = 1; (*ps2).mau = 2;
```


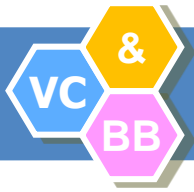
Bài tập

❖ **Bài 1:** Cho đoạn chương trình sau:

```
float pay;  
float *ptr_pay;  
pay=2313.54;  
ptr_pay = &pay; 🗨️
```

➔ Hãy cho biết giá trị của:

- a. `pay` $=2313.54$
- b. `*ptr_pay` 🗨️ $=2313,54$
- c. `*pay` sai
- d. `&pay` địa chỉ của `pay`

Bài tập

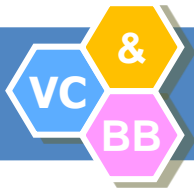
❖ Bài 2: Tìm lỗi

```
#include <stdio.h>
#include <conio.h>

void main()
{
    int *x, y = 2;

    *x = y;
    *x += y++;

    printf("%d %d", *x, y);
    getch();
}
```


Bài tập

❖ Bài 3: Cho đoạn chương trình sau:

```
int *pint;
```

```
float f;
```

```
char c;
```

```
double *pd;
```

➔ Hãy chọn phát biểu sai cú pháp:

a. `f = *pint;`

b. `c = *pd;`

c. `*pint = *pd;`

d. `pd = f;`

Bài tập

❖ **Bài 4:** Toán tử nào dùng để xác định địa chỉ của một biến? *Toán tử &*

*Toán tử & VD: int a; int *p = &a*

❖ **Bài 5:** Toán tử nào dùng để xác định giá trị của biến do con trỏ trỏ đến? *Toán tử **

** vd int a; int
*p = &a; *p = 10*

❖ **Bài 6:** Phép lấy giá trị gián tiếp là gì?

Bài tập

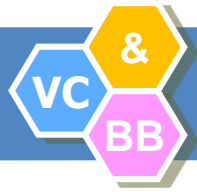
❖ **Bài 7:** Các phần tử trong mảng được sắp xếp trong bộ nhớ như thế nào?

❖ **Bài 8:** Cho mảng một chiều data. Trình bày 2 cách lấy địa chỉ phần tử đầu tiên của mảng này.

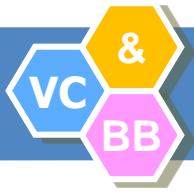
`int data[10]; int *p`
cách 1 : `p = &data[0];`
cách 2 : `p = data ;`

Bài tập

❖ Bài 9: Trình bày 6 loại phép toán có thể thực hiện trên con trỏ?

- ➔ 1. Toán tử gán: =
- ➔ 2. Toán tử lấy địa chỉ: &
- ➔ 3. Toán tử lấy giá trị gín tiếp: *
- ➔ 4. Toán tử tăng giảm: + -
- ➔ 5. Toán tử khoảng cách : -
- ➔ 6. Toán tử so sánh: > < == >= <=

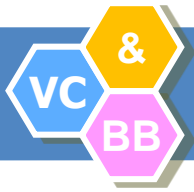
Bài tập

❖ **Bài 10:** Cho con trỏ p1 trỏ đến phần tử thứ 3 còn con trỏ p2 trỏ đến phần tử thứ 4 của mảng int thì $p2 - p1 = ?$ 4 byte

❖ **Bài 11:** Giống như câu trên nhưng đối với mảng float?

Bài tập

❖ **Bài 12:** Trình bày khai báo con trỏ pchar trỏ đến kiểu char.

❖ **Bài 13:** Cho biến cost kiểu int. Khai báo và khởi tạo con trỏ pcost trỏ đến biến này.

→ `int cost; int *pcost;
pcost = &cost;`

❖ **Bài 14:** Gán giá trị 100 cho biến cost sử dụng hai cách trực tiếp và gián tiếp.

→ **Trực tiếp:** `cost = 100;`

→ **Gián tiếp:** `*pcost = 100;`

Bài tập

❖ **Bài 15:** In giá trị của con trỏ và giá trị của biến mà nó trỏ tới.

➔ `printf("\nGia tri con tro la %d",pcost);`

➔ `printf("\nGia tri cua bien ma no tro toi la %d",*pcost);`

❖ **Bài 16:** Sử dụng con trỏ để làm lại các bài tập về mảng một chiều.

- Nhập/Xuất mảng
- Tìm phần tử thỏa yêu cầu
- Tính tổng/đếm các phần tử thỏa yêu cầu
- Sắp xếp tăng/giảm